

સુરતની સુંદરી

૧૨૪૫૫૫

બે આના.

Copy Right by E. M. Shah

Reg No. 14

સુરતની સુંદરી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૪૫૫ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સુરતના મુંદરી

વિષય ૬-૧૨-૧૨

Huzar De સુરતની સુંદરી

— અથવા —

કળીયુગની કોયલ.

સતી હમયંતી.

હમયંતી—જાઓ સીધાઓ બાળ અમારા અંતરનાં આરામ.

ગળીશું ફરીને મેલવશે ને બકતવત્સલ ભગવાન.

બાળક—હાય અમાગી અમ પાસે આઓ દૂકર ચેલા,

બાળ અમે પાસાર ફીકીયે, માત તાત વિચેલરે—

હમયંતી—તીરવિનાની સરિતા સુની મરુક વિના સુની ગાય,

પાંખવિના સુની પંખીણ ને બાળવિના સુની નાયરે—

સુદેવ—સારાં નરસાં યશ અપયશનાં વડીલ કરે ને કામ,

ભોગવત્સાં પડે તે સર્વ સ્વજનને તેનાં ને પરીણામરે—

ઉદય—લાણુ.

—રાગ. ભજન—

ટાળ્યા નહોરે ટળે લખ્યા લલાટે લેખ—ટાળ્યાં

વાળ્યા બીજ તે ફળે કરમે લખ્યું તે મળે—ટાળ્યાં

હશરથ ગાંધેલ તથાવડી, પાણી મિલણુ ભરે;

ધર્મ કરતા ધાડ થઈ, આંધળા ઝુરી તો મરે—ટાળ્યાં

શુભીરે ચાલ્યા વનમાં સીતા રૂઢ કરે;

દુષ્ટ દગે સતી લઈ ગયો, લાંકા પલમાં બળે—ટાળ્યાં

હરિશ્ચંદ્ર નેવો રાજવી, નીચ ધર મળુરી કરે;

રાણી વેચી પરધરે, વેળા ચાહે સો કરે—ટાળ્યાં

રામવર્ષા

—વૈરાગ્ય, રાગ માઝ—

જન્હાં ધર જુલતે હાથી, હમરો લાખકે સાથી,
 જિન્હોંકો ખા ગઈ માટી, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૧
 નકકારાહ કુચકા બાજે, કિ માર મૈતકા ગાજે,
 જ્યોં શ્રાવણ મેઘરા ગાજે, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૨
 કહાં ગયે ખાન મદમાતે, જો સુરજ આંદ ચમકાતે,
 ન દેખે કહાં જીવહ જાતે, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૩
 જન્હાં ધર લાલ ઔર હીરે, સદા મુખ પાન ઔર ખીરે.
 જન્હાંતું ખા ગયે કીરે, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૪
 જન્હાં ધર પાલખી ઘોરે, જરી જર મદતકે જોરે,
 વહી અપ મૈતને તોરે, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૫
 જન્હાંકે બાલ ઘે કાલે, મલખ્યાં દુધસે પાલે.
 વહ આખર આગમેં ડાલે, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૬
 જન્હાં સંગ પ્યાર થા તેરા, જિન્હાંને કીયા ખાકમેં ડેરા,
 ન ફિક વહ કરનેગા ફેરા, તું ખુશ કર નીંદ ક્યોં સોયા-૭

સંસ્કૃત પ્રકાશ.

—:□:—

આજ હું તો પરણ્યા પિયુષી રીસાઈ,
 મને મોહનજી આવી મનાવશે.
 પાછળથી આવી એ પકડે પાલવડો,
 હું—કહીશ મોહનજી મુકોને કેડશે.
 બોલ મારી મીડડી ! બોલની રસીકડી ! એવું કહીને બોલાવશે.
 બહાનનાં વેણુ મારા ચિતડાંના ચોર, મારા મીઠા કળાવલ મોર.
 કહેશે જો કંથ મને વગડાતું ઢોર.
 તોય હું કહીશ મારાં કળાજની કોર ક્યારે આવશે.

શ્રી અઘ્ઘાનંદ લજન.—રાગ. ગઝલ—

કુશ્મુધર નંદકે આયે સિતારા હોતો એસા હો.
 કરે સગ પ્રેમસે દર્શણ દુહારા હો . તો એસા હો.
 અકાસુરકો મશલ ડારા, પુતના જનશે મારી,
 કંશકો કેશસે ખેંચા ખિલારા હો તો એસા હો.
 કુદ પાનીકે અંદરસે, નામકો નાથ કર લાયે,
 ચરણ ફણ પેધર કરકે, નચારા હો તો એસા હો.
 તીર જમુનાકે જા કરકે બગાઇ, અંસરી મોહન,
 ચક્ષી ધર છોડ અજનારી, પિયારા હો તો એસા હો.
 રચાઇ રાશ કુંજનમેં, મનોહર રૂપ બન કરકે,
 દેવ દીનકો ચલ આયે; દીલારા હો તો એસા હો.
 ગયે જગ છોડ ગોકુળકો નહિ શીર લોટકર આયે,
 સખિ રાતિ રહી બનમેં, કીનારા હો તો એસા હો.
 પૂરી દ્વારોચતિ બાકર, મહલ સોનેકે બનવાયે,
 હજારો રાનિયાં વાંઢી, ફસારા હો તો એસા હો.
 કુર-પાંડવ લડે રનમેં, જીત અર્જુનકી કરવાઇ,
 બચાવ લાજ દ્રૌપદીકી સહારા હો તો એસા હો.
 ઉતારા કાર બૂમીકા, સિધારા ધામ આપનેકો
 વો અઘ્ઘાનંદ દુનિયાસે. નીચારા હો તો એસા હો.

સોનેરીજાળ

રાગ ઉટ્તાહી

કયસે ખોલું અટારી, નયનોકે બાન લગ જાય,
 બાલો મોલો જોબનવા લટાય;-કયસે.

જોબનવા જોર કરે, મનવા ન ધીર ધરે, ધુંધકોપટ ખુલ જાય (કયસે
 ચાપી પધૈયા; ન ખુલખુલ સે આત કરે, જોબનકોરંગ ઉડ જાય; (કયસે
 જમના કે તીરે ખડો કુંવર કન્હાઈ, મોસે નજરીયાં મીલાય;-કયસે.

રા'માંડલીક.

—[]:—

બોલો બોલો પ્રીતમજી, બોલો પ્રીતમજી, પાછા મને શું સતાવશો ?

પ્રીતે રીતે મને રીઝાવશો.—“એમ.....હા”

મને હીરા મોતીથી મઢાવશો.—“હા બોલ હા”

ને ને બોરા પહાના ના બતાવશો.....બોલો

કારભારજી કામજીભારી હું,—

કારભારી કામજીભારી હું, બરે સવામ લોક હજારો—

સોનાના અસ્તરા બનાવી મુકું આખું ગામ—

નાતીલા પણ કપુલ કરે, ધાસ્તી લરેલું કામ,

ને ને હરખે દડકાયા થઈ ના જશો.....બોલો.

રા'માંડલીક.

—[]:—

ખારા પ્રિયતમ રચાજ અમને આજ રીઝાવો,

લટકાળી લલના કાજ સૌ શણગાર મંગાવો,

મુત્તી સાડી ચોળી લાવો, પાટણના પટકુળ મંગાવો,

હીરા મોતી ટાંકી પટકુળે, પાડી ભાત કસળી કોર મુકાવો

લાડ લડાવું તમને શાણી—જે માગે તે આપુ આણી.

હસે સ્વામી મારા મનડાના પુરો કોડ, મોંઘી હાડિસ બધાવો,

મીનળ—મુંબળ. —રાગ. કંવાલી—

જગનના મળુ-બેદુઓ રસીક દીલના દીલાવર કો ;

બતાવો કોઈ તો આશક !જગતના.

કરે તન બદન સૌ દુલ. આપું માગે કો તે મુલ,

કુરે આ કુમળુ બુલબુલ, બતાવો કોઈતો આશક !

મુદુ આંખડી આંખ મુઘી વેણી મુલડાંથી,

મુકા કસકસી જાંધી, બતાવું કોને તે આશક—જગતના

મીનળ-સુભળ. -રાગ-ઉસ્તાદી-

અલખેલા અડેલા આયા અલી, અને ન પારે વાકી રોકો ગલી,
મય જલ જમના બરન જત રહી, ખીચ ડગર મોહુ આન છલી.
તોરો હવ. હાર હેમકો સજની, નથ ખેસર મોરી ચંપાડલી-અલખેલા.

છંદ વિનય :—□:—

પાતળીઆ પાસવ છોડો કાઈ જોઈ જશે,
—નખરણાં શીદ તરછોડો મારો જીવ જશે.
ખાળાં બોળાં હું બાળ કુંવારી,
ખાળો બોળો હું છું પ્રહસારી.
છોડો છોડો મારો હાથ મરહામ જાય છે.
આના આવા ચાળા જોઈ લાલિ થાય છે.
કાં શું થાય છે?(મારો જીવ જાય છે, અરે હાંપ હાંપ હાંપ)

ઉદય-ભાણુ. —:□:—

રસીકો રસીકી ચાંદની નોં સમો સાંધી,
તજ સધગી ઉપાધિ ગયાં ઉપવનમાં
ગુપ્તગુપ્ત વાતો કરે, નેન ના ઇશારા કરે;
સગે હસે હરે હરે રંગ ધુનમાં—(પછી),
પળમાં રીસાવા છે રસીકા, ભાન બૂલી ભામિની,
માનતા મોહન નથી, હાથે પગે થઇ માનુની.
વેળા રસીકા વહી જશે, પસ્તાવો પાછળથી થશે,
માન મોહન ! માન જશે. કાળ કાંઈ રહી જશે.
તું માન બને ના માન મને પરવા નહિ,
જીવનન તને નહિ અલગ કરે તવથી;
શ્રીત વચન વીણા રચના રસીયા મન વસીયા મારેજ—

સાજનમાલા—

રાગ. પદ

છને ધરકમેં શિર નાં દિઆ, જગમેં જાઆ તખ કયા હુવાં;
 ચરખા પેકારે રૂઢ રૂઢ, આશક પુકારે તુંહી તુંહી;
 છને પ્રેમરસ આખ્યા નહિ, રસીઆ બનો જમ કયા હુવા—છને
 દરિયા કીનારે માલમ ખડા, માલમ બને દરિયા મેરા;
 હુમકી દિયે મોતી ના મિલા, માલમ બના જમ કયા હુવા—છને
 એગી જૂગત બને નહિ, કપડા રંગા તખ કયા હુવા;
 છન આપ ઘટ રંગાં નહિ, પરઘટ રંગા જખ કયા હુવા—છને
 કાજ કીતાબેં ખોલ કે મશહલા, સુનાવે ઔરક;
 આપે અઢલ ચલતા નહિ, કાજ બના જખ કયા હુવા—છને
 મકકે મદીને રોહરમેં, રાજદા કીઆ તખ કયા હુવા;
 દિલકા કુરર જતા નહિ, કલમાં પડા તખ કયા હુવા—છને
 દેહેવે અલી સુન એ વલી, પીયુ પીયુ કિયે મેરા જ ગયા;
 છન સાંધ ગુન ગાયા નહિ, રોતા દિરા તખ કયા હુવા—છને—

પૃથ્વી પુત્ર

—:□:—

આવી આવી વસંતની બહાર, સુની મારી સેજલડી,
 તોયે આવ્યા ન હૈયા દેરા હાર, સુની મારી સેજલડી.
 લાવો લાવો સમજવી, સુંદર શ્યામ શ્યામ શ્યામ,
 આવો આવો અંતરના આરામ, સુની મારી સેજલડી.
 સાખી { મીઠા બોલી કોકિલા કરે મહુર ટહુકાર,
 વીરહ વ્યાકુળ વલસલા દેતી આપ હજાર.
 મનગમતા મોહન લાલા અંતર છે વિહવળ વ્હાલા,
 પ્રીતિ ધારા વરસાવો, શાને તરસાવો, કુલસૈયા સોદાવો,
 કુલઆણુ વિધે પ્રાણુ-આ સુની મારી સેજલડી.

અહલ્યા બાઈ —: [] :—

સજ-સામી સાંજના આવજો, સામી સડકપર બંગલો,
મીઠા મહેમાન આજ આવજોરે—સામી.
પ્રીતિ સરોવરની પાળે પાતળીયા
અમીરસ પીળે પીવરાવજોરે—સામી.
કાવાને કપારડે બહેકે કરતુરી
લ્હેરખડા લુટળો લુંટાવજોરે—સામી.

બુદ્ધદેવ —: [] :—

પિયુ પિયુ પોકારતીરે, પપૈયા વધુ ઝુરે વનમાં,
વિરહ અંગાર ઉઠે તનમાં, અતિશય બળી રહી મનમાં.—પિયુ.
ખીલતી આ કળી કુસુમની, બોલી વિના કરમાય;
હુમતી આ લલિત પાંખડી, બોલી મધુકર મ્હાલ—પિયુ.
બાળા રસાળી અંતરે, આકુળા આકુળા થાય;
નમ્ર નવોહા નૌતમ રમણી, રસિક નરવર મ્હાલ,
હસણી દુઃખી થતીરે, કોમળ માનસ ઉપવનમાં—પિયુ.

કુસમાવતી. —સજન—

બહે જન કોટી યતો કરે, નસીજના લખ્યા લેખ ના ટળે
પાપીયા પાપી પંગલાં બરે, અતમાં માથુ પટકી મરે.
હરિશ્ચંદ્ર મહારાજ જીવેને, નિય લેર સેવા કરે
લેખ સેવકી સતિ લેખથી ગુમાન શાને કરે—નશીખ.
ખાન્ડવ સરખા ધર્મ ધારી પશુ, વન વન રવડી મરે
ઘીર હરણુ થયાં સતીનાં પ્રભુ કૃપા ત્યાં કરે—નશીખ.
સતીયા સુરજન બહે કુજનથી, કદી પીડાતા ફરે
સત્યમેવ જયતે સમજળો, ન્યાય નીચતા કરે—નશીખ.

સોનેરીબળ—

રાગ-ગઝલ

દિવદારકી હર યાદમે જોખન ગયા તો કયા હુવા;
 એ ગુલ બહન કીસ કામકા. દિવદારકી યારી બીના,
 દિવદાર નહિં તો હમ નહિ, જોખન બની તો કયા હુવા;
 (વો) ઇશકકી હેઝત બીના, ના ચયન દિલ પાવે કહીં;
 જપતે ઝયાંપર નામકો, હમ બી ગયા તો કયા હુવા;
 હીરા મીસા, માતી મીસા સુરત મીલી, સય કુછ મીસા,
 દિવદાર આકે ના મીસા, જોખન મીસા, તો કયા હુવા;

મુરશ્યામ.

—:□:—

સૈયાં હું છું ગુલાબી રંગ. પ્રાતમ રંગ કેશરીયા,
 મારે જોખન ગુલાબી રંગ. પ્રીતમ રંગ કેશરીયા.—સૈયાં
 પાન ગંગેરી જસોલ બીડીયાં, આવે ગુલાબી પુલ,
 ચલાવે રંગ કેશરીયા.—સૈયાં

ચુન ચુન કલોયાં રોજ બીઝાઈ, સોવે ગુલાબી પુલ.

હાવે રંગ કેશરીયા—સૈયાં

કામલતા

—:□:—

આપ પાપક વાડીમાં પધારજો હેરીલાલ.

મંદીરની સામે મંદાન છે, નીચે દેશી દારની દુકાન છે.

રંગરંગીલા ચાલ મારી પાડોશમાં તુલસી ક્યારાનું નીશાન છે,

છળમાં તુલસીના આડતું નીશાન છે.—હેરીલાલ.

અખંડ ને અબંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો.

હડનાળવાળાનું તોશાન છે, જગર હડનાળવાળાનું તોશાન છે.—હેરીલાલ.

જોખમ ભરેલું કામ પુરી પંચાત છે, ધાસ્તી છે આફતમાં

મન છે, મારા આપ ધાસ્તી છે—હેરીલાલ.

[૬]

રાસગ્રાફ નં. ૫૧૨ -ઉસ્તાદી. ભજન-

અલી છ કરશે, મુરખ મનવા પીછે તું પસ્તાવેગા.

... ..રે ભાઈ, પીછે તું પસ્તાવેગા.

ઇસ દુનીયામેં કહેન કબીરા ફેર જનમ નહિં પાવેગા(૨)-અલી

ફેરે દીવાને નામ મોલાકે, દેવેગા તો પાવેગા,

... ..રે ભાઈ દેવેગા તો પાવેગા.

ગયા વખત ફેર નહિં મીઠનેકા, ખાલી હાથે જાવેગા(૨)-અલી.

દુનિયારે દાવત માલ ખાજના, સંગ ન તેરે આવેગા

... ..રે ભાઈ સંગ ન તેરે આવેગા

મહેલ મહેલીયાં, બાગ-બગીચા, સખ છોડકર જાવેગા(૨)-અલી.

હાંથીરે ઘોડા ફેણુરે લસકર ધરકુલ્લે ચૌકી ખીઠાવેગા,

... ..રે ભાઈ ધરકુલ્લે ચૌકી ખીઠાવેગા.

દીલકે બીતર તનસે મનગા, જમરા છવ લે જાવેગા(૨)-અલી.

રાજે મહેશરમેં, નિશદીન બોલે, પાક મોહંમદ આવેગા,

... ..રે ભાઈ પાક મોહંમદ આવેગા.

નખી મોહંમદ મુસ્તફા, કુલ આલમકુ ખતાવેગા-અલી.

મુકન્યા સાવિત્રી. (નાતરીયા ન્યાતનો ફેરેતો)

નવ ગમે ધરમાર, ભરી દુઃખની વખાર,

ખળ્યો સંસાર નાતરીયા ન્યાતનો

...દીકું નારતું ખખર, ઝોરી વ્યર્થ વહે ભાર,

જેમાં મળે નહીં મળે કોઈ વાતનોરે-અખ્યો.

કેમ કરી ધાય કહો પ્રાપ્તિ પરાણે.

“કરે છવતાં મોહકાણુ મુવે હોય તાણુતાણુ”

...ખાઈ ખાઈના બેયાર ચાલે લાતનોરે-અખ્યો.

મીસ પ્યામીબન. —રાગ કહેરવા—

અપને પ્યામીકી મેં જોગન બનીરે હો (૨)
 જોગન બની; બેરાગન બનીરે (૨) અપને પ્યામી—(૨)
 તુટાસા કુવા નીરખારે, હોય ચમ્પેલી કુલ,
 સબ સખીયન મીલ સહેરા ગુંથે, પહેને નખી ઓ રસુલ.
 મેંતો જોગન બનીરે, અપને પ્યામીકી—
 પતા તુટા કલસેરે, લેગઈ પવન ઉડાય.
 અબકે ખીછડે કમ મીલેંગે, ઉપર ચલે-વો-જાય-મેંતો જોગન-અપને.
 પતા જુઝાળ ટેહનાંકે નીચે, બતાયે પાંચો કુલ,
 ઉપરકે પને સખી જુકેરે, પહનાયે નખી ઓ રસુલ-મેંતો.

પ્યારા સાહેબ—રાગ, આશાવરી—

કરશે સીંગાર ચતર અલખેલી, સાગનકે ધર જના હોગા. (૨)
 માટી ઉઠાવન માટી ખીછાવન, માટીમેં મિલ જના હોગા—
 નહાશે ઘોડે શીશ ગુંથવાલે, શીર જહાંસે, નહીં આના હોગા—૩.

વિક્રમચરિત્ર

—:□:—

કોઇ દુધ લ્યો દીવરંગી, શોખીલા શાણા ઉમંગી—હાં
 કેશી પીયે કસુબલો, ગાંજો પીયે અમુલ,
 હારે તો દીવાના પીયે, હાંના સૂીયે દુધ.—હાં કોઇ.
 એક અમીરસ દેવનો, ખીજો રસ છે. પ્રેમ,
 ત્રીજો રસ ગોરસ બલો, પીધે ક્યા હેમ—હાં કોઇ.
 ગોરી ગવરી ગાયનાં, ગોરા મીસાં દુધ.
 હું પશુ ગોરી ગોરડી, ગોર દીલ છે શુદ્ધ—હાં કોઇ.
 હેમ કટોરો હાથમાં, માંહી અમૃતસાર
 ચતુર હોય તે ચિત્તિવે, ગુંથુ સમજે ન ગમાર—હાં કોઇ.

મીરાંબાઈ —રાગ. ગરબો—

ગોકુળાચે લલ યાલો, ઓધવરાજ હમને, (૨)
 આણી તીરે ગંગા ને પેલી તીરે જમના. (૨)
 વચમાં ગોકુળાચું છે ગામ—ઓધવરાજ હમને (૨)
 થોડા થોડા જળમાં માછલીયાં રે તપલે.
 તલપ તલપ જીવ જાગે—ઓધવરાજ હમને (૨)
 લોડા કુવામાં ઉતાર્યો હમને (૨)
 મેલી ઠેલી શીઠ જાગે—ઓધવરાજ હમને (૨)
 શેરી ભલી પંચ સાંકડીરે, નગર ભલાં પંચ દરે. —ઓધવ૦
 હમારાં સાસરીયામાં દુખડારે દીધાં, ભલે મારે મહીયરે વળાવોરે,
 ઓધવરાજ હમને (૨) ગોકુળાચે લલ યાલો.

મીરાંબાઈ. રાગ, લજન—પદ.

જુલત રાધા સંગ ગિરિધર જુલત રાધા સંગ,
 અખીલ ગુલાલકી ધુમ મચાઇ, ભર પિયકારી રંગ.—ગિરિધર૦
 લાલ ભઈ બિંદાવન જમુના, કેશર સુવત અંગ.”
 નાયત લાલ અધર સુ રશમર, ધિમી ધિમી ખાને મદંગ.”
 મીરાં કહે પ્રભુ ગિરિધર નાગર, ચરન કમલ કુદંગ

મહતી માધવ— :□:—

ચાલ... ચાલ...ઓ અલખેલી, વળી વળી પાછું જીવે શું પ્રેમ ધેલી.
 તારા હરમાં આનંદની હેલી, સાહેલી, તારા હરમાં આનંદની હેલી,
 મથા હવે ભેગાં, ચપો ને ચપેલી.....ચાલ ચાલ;
 મારાં પગના ઝાંઝરની ખીલી, વારે વારે પડતી દીલી
 (ખીલી જેવી દીલી, એવી તું એ છે હીલી, હવે ચાલ ?)
 (આ આવિયે છીએ).....ચાલ.

કંઘીર લાજન. —રાગ પદ—

તુંહી રામ તુંહી રામ તુંહી રામ, તારો ચરખો ખોલે રામ નામ,
બજ તુંહીરે.....નીજ તુંહી.....રામ તુંહી:

ચરખો મારો અજમ રંગીસો, પુણીયો લાલ શુલાલ;
કાંતનેવાલી છેલ છપીલી, આકાશ નાંખે તાર, અરણ્ય સુષુત્તે મોરંધિ.
૩ પીંગવરા હું ગઇ, તુમ પીંગે પીંગરા બાઇ;
પીંગન પીંગેરે કાઇ આ ગઇ, કાંઇ દાસ છૂર સમજ અતાઇ.

જળ ઉપર જળ તિપજેરે, જળમાં કીધો વાસ;
એક અચખો મેં સુણ્યોએ કાંઇ ખેટી જનમ્યો બાપ.
ખેટી પુછે બાપકું તું અજણ્યો વર લાવ;
અજણ્યો વર ના મળે તો તારે મારે ધરખાર.
માતારે મરજો પીતારે મરજો મરજો ધર ભરથાર;
એક ન મરજો પીતારે મારા ચરખાનો ધડનાર.
રામદાસનો મણે કંઘીરો આ ચરખો કહેવાય;
આ ચરખાને જે કાંઇ ફેરવે, તેનો જન્મ મરણ મટી જાય.

સોનેરીજાળ

—:□:—

ભલે માલીક હો દુનિયાનો, ભલે અઢગક હોય ખમનો,
ભલે પ્રતાપ હોય વિદ્વાનો,

ભોગવવાને જોઇએ,—પ્રભુના ધરનો પરવાનો;—મહે.

સત્તા મળી શા કામની, જો ન્યાય પ્રથે વળાય ના.

મહત્તા મળી શા કામની, જો એક ટેક પળાય ના.

વિદ્યા મળી શા કામની, મદ-મોહ કંઇ જો તળાય ના.

અદ્વા ધરી શા કામની, જો આત્મ-શ્રેય સંધાય ના.

ભલે સુત હોય ધર્માત્માનો, ભલે મૂરખ હોય કે દાનો-ભોગવના.

મી. સુરાદઅલ્લી -લિસ્તાદી-બાજન.-

મદીનેમેં મોહકં આયો. દીલબર સંચો દીન જગાયો,
સરવર સંચો દીન જગાયો.—મદીને.

બુમ્મેકીકિશતકો જન્મજ ધરીયો, અમીનાં ધર જાઓ.
દાદ હલીમા પાત્રનાં બુલાવે હુરાયે મંગલ ગાયો;
અબદલ્લા ધર અંનત વધાયો.—મદીને.

નખી મોહમ્મદ ચલે મેહેરાજકુ ચોથે અરસપે આયો,
ચોથે અરસપે એક શેર ખડા થા, અંબુડી નખિસે પાયો,
મુદત પરદેમેં દીખાયો.—મદીને.

હસ પરદેમેં નખીકુ બીહાયો, અનહક બેદ બતાયો.
આશુક માશુક દોનો હીલમીલ બેઠે, આશુક માશુક મન ભાયો;
નખીજી મહેરાજ સીધાયો.—મદીને.

દૂરકી પગરી દૂરકા જમા, દૂરકી સેજ બીજાયો,
દૂરકા સેહરા, નખીજીકે શીરપર, મોતીયન મેહ -બરસાયો;
નખીજી મહેરાજસે આયો.—મદીને.

કલમા પદો નીત દૂર નખીકા, ઇલિમે-દીન. સોહાયો,
લાઈલાહા, ઇલ્લીલાહા મોહમ્મદ રસૂલીશ્શાહ, કદમા મુઅપાક પડાયો,
નીરોશા. તેરે કદમેમે આયો.—મદીને.

સોનેરી જાળ—

ગોરી ધીર ચમોરે, ગમરી છલકે ન જાય;...ગોરી.

સર પર ધડા, ધડે પર ગાગર,

ખતલી કમર બલ ખાય ન જાય;...ગોરી.

ચોલી તંબ બધ ચુનરી સરક ગધ,

જોખન બાલો કરમાય ન જાય;...ગોરી;

મીન-સુંબળ. —:□:—

અધુરો ઘટ હલકાય. આખરે અધુરો ઘટ હલકાય,
સાગરમાં બહુ સલીલ ભર્યું છે, પણ મઝા ન મુકે જરાય.
આત્રતરવરે ફળ આવે લમ નીચું નમતું જાય,
એરડો ફળ આવે ભાઈ! કિશો વધતો જાય—આખરે,
મૂળ સંસ્કાર પડ્યા વીણુ માન અધુરીયા કહેવાય,
વિદ્યા કે વિપુ, વીત વસ્ત્રથી, જાતી સ્વભાવ ન જાય—આખરે.

કુમારપાળ. —:□:—

પ્રેમ તંત્ર અણુમોલ સખી એ શીખવ્યા નવ શીખવાય,
કેમના શીખવ્યા નવ શીખવાય.
પડે સમજ અનુભવે આવડે, કાન્ત મિલન જ્યાં થાય,
એકાન્તે કાન્ત મિલન જ્યાં થાય—સખી.
પ્રિયતમને જોતાં શરમ ચડે, ધડકે ઉર પાછા ચરણુ પડે,
ત્યાં શાં શીખાયે પ્રણય તંત્ર. જ્યાં નયને મદ ઘેરાય,
હઠીલા નયને મદ ઘેરાય—સખી.
પણુ જ્યાં જરી આંખથી આંખ મળે પળમાં ઉર એક બીજાં ઉછળે
અધીરા હૃદયેથી હૃદય મળે, ત્યાં રસ સાગર હલકાય
સ્નેહથી રસસાગર હલકાય.

સોનેરી જાળ-રાગ-ઉસ્તાદી—

ભરન દે તું પનિયાં, સજનવા, ભરન દે તું પનિયાં;...ભરન.
છોરછોર બંધ્યા મોરી, હાયરે મોરારી;
સહ્યાં, દુઃખ દહ્યાં, કાહે મારે તું નયનિયાં...ભરન.
સખિયન સખ ભાગી, કહો મોહે રોકે કાડી,
જાને દે કનઈયા, તોહે દેડંગી મખનીયાં...ભરન.

રાજકઠીયારાની વાર્તા— (રાજકઠીયારો નોવેલમાંથી)

—રાગ-દોહરો—

સ્વસ્ત્યંકમાં સુંદરગામ, ક્ષત્રિઓનું મોટું ધામ !
 જન્મ નામે પૂરનો ધણી, સંનામે રાણી પદમણી !
 એક દીવસ નિશાએ રાય, પાસે રાણી ચાપે પાય,
 રાતદીવસનો પડ્યો વિવાહ ! હોડ કરી કાધો સંવાદ !
 ચડા ઉતરી બેને થાય, રાત્રી હઠમાં આવિ જાય,
 હાથઆએ 'હાથહા' કરી, કાળીરાત બપોરા ઠરી !
 ગર્ભવંતી ગુણવંતી નાર, ચૂકી રાત્રે વન મોઝાર !
 રોતી પીટતી રાણી ગઈ, વનમાં પ્રસૂત પીડા થઈ !
 જ્યોત્સના કુંવર કન્હૈયો કહાન, જાણે બીજો ભૂપ નિધાન !
 પણ પત્ની વિષ્ણુ સતીનું મન કચરાય, જીવે પુત્રને રોવાઈ જાય,
 રાણી શોક અધિક મનધરે, દીકરો લઈ દક્ષિણ પરવરે,
 જુખ દુઃખના આવ્યાદીન, સતીનું શરીર થાતું ક્ષિણ.
 પુત્ર ઉગારી માતા મરે, સીદ્ધિ સ્વર્ગ વિશે સંચરે !
 મરતા માદળીયું દીધ હાથ, માતાએ આશિષ સંગ્રાથ,
 કુંવર પછી કઠીયારો ઠર્યો પીતા કોપથી કુંવરી વર્યો.
 સતિએ દળદર કાઢ્યું દૂર, ત્યાંથી આવ્યા મી સિદ્ધપુર.
 કપડે—કંથ વગડે ઉપડે.—(ન)—સતી સસરાને પાલવડે
 નંકે જોગી પત્ની કહાં જઈ રહ્યા ?=જંગલમાં જોગી થઈ ગયા.
 નંકે જોગી સસરાનું શું થયું ?=પુત્ર વધુ પર ચિત્તનું ગયું.
 નંકે જોગી તાતથી કેમ પમાય ?=સતિને પતીને સમાગમ ક્યાં થાય ?
 =ઉત્તર સામી આંખો કરો, દક્ષિણ સામી પીઠનું ધરો.
 =જો પીતા શ્રી જોધાણુ નાથ સેસતી તૂંજ પતિને હાથ

સરદારખા. —કબોડાની કહાણી—

કોને કહીએ કબોડાની કહાણીરે, જેમ બળદ પીંઠાએ ઘાણીરે,
લોક વગોવે ને સાસુ સતાવે, વળી પીયુડા છે પામર પ્રાણીરે.
હું જોખન રશ જીલતી, પણ બોડીની ખોડ,
પીયુડા રમે લખોટીયે કરતો દોડા દોડ.
જગદીશ! હવે ધબરાણીરે, સહાય કરજો શ્રી સારંગ પ્રાણીરે

બુદ્ધદેવ

--:□:--

કુલની પાંખડી લ્યો પ્રાણ, ગણી અંતરની ઓળખાણ—કુલની.
સ્વામ સહુલ્યા અમ ધર આવ્યા, શા કરીએ સન્માન,
નાથ નગિના પરિમત્ત બીના, મન માન્યા મેહુમાન—કુલની.
જામું શું કહીએ સમજીને, સખી નયનનાં બાણ;
વિમળ કમળ, આ સરવર જળતું, ભોગી બ્રમર સુખણ—કુલની.

સોનેરી જાળ-રાગ-ભજન—

(તાર) --નાગકુંડ હંકાર, સાજન ધીરે ધીરે,
ભવસિંધુ આ ભયકાર, સાજન ધીરે ધીરે;...તાર
મદીરા પી મન માકડું કુદે, નાવડું ચુરા થાય;...સાજન.
અહંભાવનાં વાદળ છાયાં, હઠયાકાશની માંય.
મદમત્સરનો મેહુલો વરસે, કુખતી હોડી જાય;
દિશા દુર્ગમ લીધી દુર્ગુણની, સીધી બૂલ્યો વાટ,
સત્ય ધ્રુવનો તારલો ચુક્યો, કેમ મળે મક્તિ ધાટ;...સાજન.

સમાપ્ત.

